

ACC. N:R M. 15940: 1-7.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Ingeborg Johansson, Markaryd*
Härad: *Sunnebo* Berättare: " " "
Socken: *Markaryd-ö-Hinneryd* Berättarens yrke: *husföreståndarinna*
Uppteckningsår: *1962* Född år *1898* i *Hinneryd*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Milstolpar och vägvisare. s. 1-7.

LUF 119

3/4-62

Skriv endast på denna sida.

Lug 119

Milstolpar och vägarisare
 För de många milstolpar som i äldre tid fanns
 utmed våra landsvägar är det numera endast ett
 fåtal sådana kvar här i våra bygder. För landsväg
 emellan Flinneryd och Markeryd har åtskilliga
 gånger breddats och förbättrats och det en sådan
 milstolpe stått i vägen för detta arbete har man helt
 enkelt skaffat bort densamma, kanske utan en
 tanke på att den var en verklig forn lämning som
 var värd att skona. Tänk också de personer som varit mera
 efterlämningsvänner att de, under sådana förhållanden gjort
 sig det omöjligt att flykta på milstolpen, har vi åtminstone
 en sådan på relativt våra höll som också är ganska
 välbehalten. Denne milstolpe eller "fjöringspäl" som
 det heter här, står i byn Kungsjö Flinneryds socken
 ungefär fem kilometer härifrån. Ursprungligen stod
 den till höger om vägen då man färdades till Flinneryd
 men har sedan blivit överflyttad till vänstra sidan

där man antog, att ingen i framtiden skulle säga sig
 för att undra och resera. Gilla blir alltså ett underlag
 från regeln, att alla milstolpar skulle stå på samma
 sida om vägen, men huvudsaken är, att den finns i
 osheddskick. Tydligen är det samma stenas man använder
 sig av just betydligt välgjordare än vad den varit.
 ursprungligen, (den flyttades för omkring trettio år sedan)
 dy då man betraktar den milstolpe som finnes en fjär-
 dingsväg längre ned i byn Hult, ser man en väsentlig
 skillnad på stenarbetet. Här är det egentligen endast
 lämningar av en milstolpe och så pass älgängen av tiden
 samt att en icke inföding, som färdas förbi, givet och
 på densamma, fastän den är uppförd helt nära vägen.
 Stenarbetet är ju nästan lunda helfärdigt och tycks vara
 omkring en ont kögl och de fyra sidornas omkring
 en och en halv ont. Det allt att denna ligger bottenstenarna
 i denna milstolpe som vi kan kalla nummer 2
 2 direkt på marken och någon bearbetning av stenarna

såväl större som mindre tycks ej ha förekommit,
och det hela verkar verkligen hemmagjord. Den flata
stenen med inskriften, är försummen sålars lång tid
tillbaka om den nu också var av sten även här det var
emellertid icke alls fallt. På sånliga milstolpar var
inskriften i gjutjärn och då gjordes med upphöjda
bokstäver. En sådan järnplåt var i regel ungefär
en halv m² hög och 25-30 cm bred, i övre kanten
väl avrundad och för öfrigt försedd med tungt
krona. Man vill tro att denna typ med gjutjärn var
något nyare, och där man träffade på en sådan visste
man att den var avsedd att betmärka helmil.
En väl tillhuggen sten med iskeggna bokstäver
var emellertid det mest vanliga för inskriften i
dessa milstolpar och det är också en sådan som
finnes i den först nämnda sk. Tansjöpålen.
Denne "fjäringspål" som vi kallar närmast 1 är
3 stenen med inskriften ungefär 10 cm hög

hög och 15 cm bred. Inskriften, som man inte
kan bli riktigt klok på ser ut så här: I I M
om det nu är betydning för halv mil det kan man
sätta i fråga. Ty i de flesta milstolparna var
inskriften så här: I I M

Här vid Sunnåpöden, var det säkerligen mer än en fröjd
fotgängare som i förbifarten sucke sig med och sag
ett "pussok" som det heter, ty det ligger så nära till
hands att antaga. Då man vet att "apostlakästarna"
var så godt som det enda forskaffningsmedel menige
man hade att tillgå i äldre tid. Efter att ha gått en
sträcka på en halv mil eller 3 fjäringar ^{säg} berättas det
likasom berättiget att laga en paus och att de gamla hade
särskilda ställen och stenar utmed vägen där de på detta
sätt slog igen sig det hårda men sålas om.

I många fall visste man huru många steg det var
emellan det ena och det andra vilostället, ty man hade
gjort sig det arbete att räkna stegen eller som man

bad: stegat upp vägen till vilostället. Man räkade med, att det jag der² summer, att ge en mil om man ejest höll jämn takt och därför märkes också vägen i Sintel-Båsen en halv-timmensväg det var en fjärdingsväg. En kort vägsträcka behandades helt enkelt med eft² per busschäll, det var alltså inga exakta mått man höll sig med för, och att mått vägsträckor i meter och kilometer det var okända begrepp. Många föredraga ännu detta gamla system med fjärdingsväg och mil och det här med drymil och kilometer, kan man liksom inte riktigt acceptera. Den gamla milen är ju nästan en kilometer längre än den nya, så det stämmer ju inte med gammal beräkning, och därför vill man helst hålla sig på detta plan åtminstone så här i vardagslag. Vackurligvis är det endast bland äldre personer man är så här konservativ, de unga följer nog med utvecklingen på alla områden.

5 Utom de, i det här sammanhanget nämnda milstolparna

finnes det ännu ett par sådana utmed vägen
emellan Tansjö och Klumeryd, men på båda ställen
är det endast själva stolpen som är kvar, stenen med
inskriften finner man icke ett spår efter.

Man är allmänt av den uppfattningen att det var
länstygelsen som ursprungligen byggandet som
underhöllt av dessa milstolpar och även vägvisare där
sådana fanns. Man erinrar sig att det fanns en och
annan vägvisare också i dessa bygder, men just så
vanlig förädelse kan man icke säga. Ett densamma
var av trä, med en pål nedgrävd i marken, omint
man tydligen. I en brädbil ungefär i storlek som de
närvarande vägvisarna, hade man bräckt in bokstäverna
och med tjära målat dem svart. Eftersom material
et till dessa vägvisare var så förgämligt måste de
bytas ut gång efter annan, så länge de ännu hade
en uppgift att fulla. Nu är emellertid alla sådana
helt försvunna och det är endast i minnet hos någon

äldre person man erinrar sig uttendat av desamma.
Man påpekas att det var stängeligen förbjudet att på
något sätt presta på såväl vägvärdare som milstolpar.
Ty då fick man med länsmannen att göra och sådant
sätte man sig inte ut för. Det var också förbjudet
att på något sätt räre de stener som voro utsatta
utmed vägen för att skilja den ene och den andre
bondens broväg. När vi lät utmed landsvägen
hade vi order på att absolut hålla oss på avstånd
från denna sten, att den inte måtte rubblas. Strikt
iakttag denna regel det minnes jag tydligt och
ingalunda. Sog man skada av desamma.
Om nu vare milstolpar som ännu äro kvar, lagligt
skyddade som fasta förelämnningar, så är det ju
bara på sin plats tycker såderligen bygdens folk.